

Styrets rapport for 2002 - 2003

Denne årsmeldingen dekker aktiviteten i SFS i perioden fra Generalforsamlingen 20.04.2002 til Generalforsamlingen 29.03.2002.

1. INNLEDNING

Situasjonen i Sudan

Det siste året har vært et merkeår i Sudans historie. I april 2002 inngikk regjeringen i Khartoum (GOS) og Sudan People's Liberation Movement/Army (SPLM/A) en fredsavtale for Nuba-fjellene, og i juni innledet de to partene generelle fredsforhandlinger. Allerede i juli skrev de under på en prinsippavtale om hvordan spørsmål knyttet til "stat og religion" og "selvbestemmelse" skal løses. I forlengelsen av fredsforhandlingene undertegnet partene i oktober også en avtale om stans i krigshandlinger. Fredsforhandlingene skal etter planen sluttføres i løpet av sommeren 2003.

Styre

Regjeringen i Khartoum kom til makten i et militærkupp i 1989. Kuppet ble gjennomført i samarbeid med deler av den islamistiske bevegelsen. Regjeringen har håndhevet islamske lover strengere enn tidligere regjeringer. President al-Bashir erklærte midt på nittitallet at borgerkrigen var en jihad. Regjeringen førte også en aggressiv utenrikspolitikk, bl.a. ved å støtte islamistiske grupper i naboland. Denne politikken førte til stor grad av internasjonal isolasjon. Fordi Sudan ikke ville utlevere personer som var anklaget for å ha deltatt i attentatet mot Egypts president i 1995, vedtok FNs sikkerhetsråd i 1996 sanksjoner mot Sudan. Allerede i 1993 hadde USA ført Sudan opp på sin egen liste over land som støtter internasjonal terrorisme, og i 1997 vedtok Washington en rekke sanksjoner mot Sudan. GOS har de siste årene arbeidet hardt for å bedre sitt internasjonale rykte. FN opphevet sine sanksjoner i 2001, men USAs sanksjoner står ved lag.

Militærregiment har forsøkt å gi seg selv mer politisk legitimitet ved å overføre makt til sivile organer. Et midlertidig parlament ble utpekt i 1992, og året etter utnevnte det militære Revolutionary Command Council kuppets leder Hassan Omar al-Bashir til Sudans president, før det oppløste seg selv. Parlamentet vedtok i 1998 en lov som åpnet for at opposisjonen skulle kunne registrere egne partier. Den politiske liberaliseringen stoppet opp da al-Bashir i desember 1999 satte deler av grunnloven til side og innførte unntakslover. Omar al-Bashir ble i 2000 gjenvalgt for en femårsperiode.

Maktkampen mellom de forskjellige fløyene av den islamistiske alliansen kom klart til uttrykk på slutten av nittitallet. I kraft av sin stilling som "talsmann" (Speaker) i parlamentet forsøkte Hassan al-Turabi, islamistenes fremste ideolog, å svekke presidentens makt. Blant annet ville al-Turabi at parlamentet skulle utnevne en statsminister (presidenten var og er leder for regjeringen) og delstatsguvernører. al-Bashir svarte med å oppløse parlamentet og ekskludere al-Turabi fra National Congress. al-Turabi opprettet sitt eget parti, Popular National Congress, men ble arrestert, for å ha inngått en avtale med SPLM/A, før han fikk tid til å bygge dette opp til en reell trussel mot regjeringen.

SPLM/A var primært en militær frigjøringsbevegelse i mer en ti år etter opprettelsen i 1983. Den militære slagkraften ble betydelig svekket i 1991 da flere ledende kommandanter gjennomførte et mislykket kuppforsøk mot John Garang, som er formann for begge "armene" av SPLM/A. Siden opprettet de egne opprørsbevegelser. Mens SPLMs programskrift tar til orde for å gjennomføre dyptgående endringer i hele Sudan, var utbryterne mer uttalt i kravet om kjempe for et selvstendig Sør-Sudan. De mistet det meste av sin legitimitet da de midt på nittitallet underskrev fredsavtaler med

regjeringen, den såkalte "fred-innenifra-prosessen". Støtten de opparbeidet seg i årene 1991-1995 viste at kravet om løsrivelse hadde bred oppslutning i Sør. Også innenfor Garangs SPLM/A er det sterke krefter som foretrekker løsrivelse fremfor fortsatt union. Vinteren 2002 brøt en av utbryterne, Riak Machar, med GOS og sluttet seg på nytt til SPLM/A. Befolkningen i Sør-Sudan er derfor nå langt på vei samlet mot regjeringen. SPLM/A la i 1994 grunnlaget for en mer demokratisk bevegelse, men vedtakene som ble fattet på den første nasjonale konvensjonen (National Convention) har bare i liten grad blitt fulgt opp.

Sosiale forhold

Det store flertallet av Sudans befolkning lever under elendige sosiale forhold. Verst er det – selvfølgelig – nærmest frontlinjene. Særlig rundt oljefeltene i Sør-Kordofan/Nord Bahr al-Ghazal har terror-bombing drevet tusenvis på flukt. I alt kan så mange som to millioner mennesker ha mistet livet som følge av krigen fra den brøt ut og frem til i dag, enten som en direkte følge av krigføringen eller pga. av det en langvarig borgerkrig fører med seg. Det er anslått at mer enn fire millioner er flyktninger i eget land; ofte lever de under ytterst vanskelige forhold. I tillegg er flere hundre tusen sudanere flyktninger i naboland. Mange sudanere bor også frivillig i eksil, enten pga. mangel på økonomiske muligheter hjemme eller som en protest mot regjeringens islamiseringspolitikk.

I Sør-Sudan var det på 90-tallet flere sultkatastrofer, og matvaresituasjonen fortsetter mange steder å være meget usikker. Regjeringen har vært meget restriktive med å gi Operation Lifeline Sudan (OLS) og hjelpeorganisasjoner flytillatelse; til tider har det hersket et generelt flyforbud. Områder som ikke kontrolleres av GOS mottar nødhjelp via Kenya og Uganda. Den begrensede fredsavtalen i Nuba-fjellene (april 2002) resulterte umiddelbart i en bedring av de sosiale forholdene der. En norsk general står i spissen for den internasjonale fredsbevarende styrken.

I hele landet er det en mangel på helsetilbud. Mange landsbyer mangler adgang til rent vann. Skolevesenet er også meget dårlig. Regjeringen åpnet på 90-tallet et stort antall nye universiteter, men det har fullstendig manglet ressurser til å gjøre dem til virkelige sentre for høyere utdanning. Samtidig har det skjedd en forringing av undervisningen i det etablerte universitetene.

Økonomiske forhold

Sudans økonomi fortsetter å være svak og sårbar, til tross for at regjeringen i 1997 innførte reformer som skulle sikre rask vekst. Jordbrukssektoren er preget av underinvestering, og produktiviteten er meget lav. Nittitallet var også preget av en meget alvorlig bankkrise. Med unntak av oljesektoren er det meget begrensede investeringer, både offentlig og private, i industri og infrastruktur. I de første årene etter kuppet i 1989 var den årlige inflasjonen meget høy, i enkelte år over 100%. Verdien på den sudanske valutaen falt tilsvarende. På slutten av nittitallet ble det anslått at mer enn 90% av befolkningen levde under fattigdomsgrensen. Den økonomiske krisen er selvfølgelig mest prekær i Sør-Sudan og andre marginaliserte områder. Her har det meste av infrastruktur blitt ødelagt. I visse områder er folk helt avhengige av nødhjelp for å overleve.

Siden 2000 har eksport av olje gitt Sudan en positiv handelsbalanse. Statens økonomiske situasjonen er derfor betydelig bedre enn på lenge, siden oljeproduksjonen medfører både større inntekter (skatter og avgifter) og færre utgifter (til import/kjøp av petroleumsprodukter). Neste tiår er det ventet at statens inntekter fra oljeeksport vil være på mer enn en milliard dollar pr. år. Fred vil åpne en mer produktiv bruk av knappe ressurser. I dag bruker regjeringen i Khartoum store summer på utstyr til det militære.

Sudans utenlandsgjeld er på rundt 20 milliarder dollar. Gjelden betjenes nå i noen grad med inntekter fra oljesektoren. Sudan er en naturlig kandidat for gjeldsslette, men det er helt utelukket at USA og andre vestlige land vil gå med på å skrive av hele eller deler av gjelden før det er fred i landet. IMF støtter det reformprogrammet som ble påbegynt i 1997, og Verdensbanken har begynt å forbedre sin innsats etter en fredsavtale.

Fredsforhandlinger

Som nevnt innledet GOS og SPLM/A fredsforhandlinger i juni 2002, og ved avslutningen av den første runden underskrev de den såkalte Machakos-protokollen som fastsetter prinsippene for

- forholdet mellom stat og religion
- selvbestemmelse for Sør-Sudan

Før forhandlingene tok til ville ikke SPLM/A godta kravet fra GOS om at sharia skal være en av lovkildene for nasjonale lover; tilsvarende ville ikke GOS godta SPLMs krav om at retten til selvbestemmelse også innebærer rett til selvstendighet. I løpet av forhandlingene ble partene enige om at sharia ikke skal være lovkilde for nasjonale lover som (også) gjelder i Sør-Sudan. Protokollen sier også at befolkningen i Sør-Sudan på slutten av overgangsperioden, dvs. seks og et halvt år etter inngåelsen av fredsavtalen, skal holde et referendum for å avgjøre om de ønsker løsrivelse eller ei. I Machakos-protokollen ligger det også at Sudan i fremtiden vil være en "asymmetrisk føderasjon", dvs. i Sør vil være en regional regjering med utstrakt myndighet mens det i nord ikke vil være et tilsvarende mellomnivå mellom delstatene og den sentrale regjeringen. Partene gikk også med på at det internasjonale samfunnet skal ha en viktig rolle både når det gjelder å overvåke implementeringen av fredavtalen og gjennomføringen av referendomet.

Mye av grunnen til at partene kom til enighet om Machakos-protokollen skyldes at det internasjonale samfunnet de siste to årene har engasjert seg mye sterkere enn tidligere. Særlig har det skjedd en holdningsendring i USA. Mens president Clinton i stor grad gikk inn for å isolere NIF-regimet, har president Bush vært opptatt av å føre en aktiv politikk overfor Khartoum. EU har også innledet en kritisk dialog med Khartoum. Den politiske situasjonen etter 11/9 gjorde Khartoum mye mer villig til å komme det internasjonale samfunnet, og da særlig USA, i møte. Amerikanske diplomater la grunnlaget for fredsavtalen for Nuba-fjellene. Norge har fortsatt å arbeide med begge partene for å skape et konstruktivt forhandlingsklima.

I forbindelse med den andre forhandlingsrunden inngikk partene i oktober et Memorandum of Understanding som forpliktet dem til å avstå fra fiendtlige handlinger. Avtalen sikret også uhindret adgang for humanitær hjelp til alle deler av landet. Militser knyttet til regjeringen og regulære enheter i hærene begikk i januar en rekke alvorlige brudd på avtalen. Skarpe protester fra SPLM/A, samt fra observatørkorpsset som følger forhandlingene, førte til at MOUet ble utvidet med en tilleggsprotokoll som gir det internasjonale samfunnet rett til å verifisere at partene virkelig etterlever avtalen.

Den tredje forhandlingsrunden fant sted i februar 2003. Partene gjorde fremskritt både når det gjelder makt- og ressursdeling, men fremdeles gjenstår det vanskelige spørsmål. Noen av de viktigste er:

- maktfordelingen mellom den sentrale (nasjonale) regjeringen og den regionale regjeringen i Sør-Sudan
- presidentskapet
- tidsplan for utformingen av en ny grunnlov
- hovedstaden, dvs. om alle innbyggere skal være underlagt islamsk lov om Khartoum fortsetter å være hovedstad

I tillegg kommer hele sikkerhetsproblematikken, dvs. på hvilken måte SPLA-hæren skal forsette å være en stående hær underlagt lederen for den regionale regjeringen i Sør-Sudan. I sluttfasen av forhandlingene vil det også være nødvendig å involvere andre politiske grupper enn de som (nå) sitter ved forhandlingsbordet slik at fredsavtalen får en bredest mulig forankring. Intensivering av den militære konflikten i Darfur må sees i sammenheng med at visse grupper nå føler at de ikke kommer til orde så lenge forhandlingene bare er mellom GOS og SPLM/A. Parallelt med IGAD-forhandlingene foregår det forhandlinger om de såkalte tre marginaliserte områdene: Abyei, Nuba-fjellene og Southern Blue Nile. Selv om disse forhandlingene teknisk sett ikke er en del av IGAD-

forhandlingene, skal resultatene legges til fredsavtalen. Når det gjelder disse områdene er de sentrale spørsmålene om de skal innlemmes i, eller i alle fall administreres fra, Sør-Sudan, og om de også skal ha rett til å velge løsrivelse etter en overgangsperiode.

Konklusjon

Fred i Sudan er nå innenfor rekkevidde. En fredsavtale mellom regjeringen i Khartoum og SPLM/A vil legge grunnlaget for en ny giv for hele landet, politisk og økonomisk. Hvis partene ikke kommer til enighet, vil krigen fortsette, og det vil ta lang tid før de får en ny anledning til å forhandle seg frem til en løsning på spørsmål knyttet til maktfordeling og ressursfordeling, som er konflikten underliggende årsaker.

2. STYRETS SAMMENSETNING OG FUNKSJONER

Formann og styremedlemmer ble valgt på generalforsamlingen 20.04.2002.

Styret konstituerte seg på første styremøte, og fordelte de øvrige oppgaver.

Leder:	Anders Breidlid
Nestleder:	Marit Hernæs
Kasserer:	Åge Antila
Sekretær:	Helge Westborg
Øvrige styremedlemmer:	Arne Follerås
	Åge Clausen
	Jon Kr. Øiestad
	Endre Stiansen
	Kristen Fløgstad

I perioden har styret hatt 9 styremøter. Videre har det vært en rekke møter i arbeidsgrupper og i prosjektgruppen, se pkt 3.1 og 3.2 nedenfor.

3. AKTIVITETER I ÅRET SOM GIKK

3.1 Interne arbeidsgrupper

Styret har arbeidet i ulike interne arbeidsgrupper for hhv informasjon, medlemsverving og seminar – aktiviteter.

Medlemsverving og medlemstall

Det er i 2002 etablert distriktskontakter for medlemsverving. Det er også opprettet en studentrepresentant for SFS.

Denne organiseringen har gitt resultater i antall nye medlemmer. Til utgangen av 2002 hadde SFS registrert 27 nye medlemmer og hittil i 2003 har SFS fått inn ytterligere 19 medlemmer. Totalt har SFS i dag 237 registrerte medlemmer. Av disse var 205 hovedmedlemmer, 18 studentmedlemmer og 14 familiemedlemmer.

Selv om inngangen av medlemskontingenter har vært betydelig bedre i 2002 enn foregående år sliter vi fortsatt med en relativt stor restansegruppe på medlemskontingenten for 2002. Før utsendelse av medlemsgiro for 2003 var 42 medlemmer fortsatt utestående med sin 2002-kontingent.

Informasjon

Informasjonsgruppen har i år videreført fokuseringen på arbeidet med internettportalen og dermed ikke sendt ut mer enn en papirutgave av SFS-nytt. Via e-mail har vi imidlertid sendt ut kontinuerlig

oppdatering om nytt fra Sudan på engelsk og i noen tilfeller på norsk. Vi har også fortsatt videresendelse av analyser av situasjonen i Sudan utformet av eksterne kontakter.

3.2 Prosjektgruppene

Webprosjektet

Videreføringen av webstedet sudansupport.no fikk en oppstart først mot slutten av 2002. Researcharbeidet er i alt vesentlig nå ferdig slutført. Videre er formatering og publisering av materialet for det meste nå også på plass. Webstedet får bl.a. en inngangsside på engelsk og en egen underside hvor linker til nye rapporter og dokumenter vil bli lagt ut kontinuerlig. Prosjektgruppen har gjort noen endringer og utvidet datastrukturen og navigasjonskartet over webstedet. Det meste av dette arbeidet er nå synlig på webstedet. Ettersom webstedet er lagt opp til å hente opp det meste av dokumentasjonene fra andre websteder på Internett, lider vårt websted av endringer som skjer på disse webstedene. Våre lesere vil derfor fra tid til annen oppdage at dokumenter det lenkes til ikke lenger er tilgjengelige. Dette er et problem som bare kan løses ved at SFS lagrer egne backup av dokumentene. I løpet av april regner prosjektgruppen at det meste skal være kvalitetssikret og synlig på Internett. Arbeidet i gruppen gjøres av Arne Follerås og Åge Antila.

Workshops

SFS sendte søknad om støtte til oppfølging av prosjektet i Katigiri, og fikk meget positiv respons på denne. Vi hadde planer om to work-shops: lederutviklingskurs for kvinner, og et income-generating kurs, også dette med en stor del kvinnelige deltakere. For å sikre kontinuitet og faglig standard på kursene, ønsket vi at UCAA, Uganda Change Agent Association, skulle involveres i prosjektet. Kursene var planlagt i februar 03, da vi mottok pengene fra UD så sent på året at det var urealistisk å gjennomføre det i 2002.

Planleggingen viste seg å medføre store problemer, da vår kontakt, Anne Itto, mye av tiden var bundet opp i andre forpliktelser og dessuten var mye på reisefot. Vi vurderer det likevel som umulig å gjennomføre prosjektet utenom de kontaktene vi har brukt til nå, men har gitt uttrykk for at vi trenger en mer tilgjengelig person å henvende oss til.

For å få gjennomført kursene viste det seg nødvendig å sette opp en bygning hvor det er mulig å ha ca. 40-60 personer. I dette området er det bare den kombinerte kirken/skolen som er så stor, og det er ikke ønskelig at vi bruker denne bygningen da de må stanse annen virksomhet der.

Planleggingen er nå i full gang, og det er meningen at en delegasjon på 3 fra SFS skal være til stede ved åpningen av kvinnesenteret og workshopen om ledelse i april 2003.

Videreføring av prosjektet må deretter diskuteres, da det ikke er tanken at SFS skal drive bistandsprosjekter over tid.

Prosjektrapport vil legges ut på våre nettsider.

3.3 Sudan Forum

Det har vært avholdt 3 møter i Sudan Forum siden generalforsamlingen i 2002. Innkalling har vært sendt til Kirkens Nødhjelp, Norsk Folkehjelp, Strømmestiftelsen, Norges Kristne Råd, ADRA, Christian Michelsens Institutt, KFUK/KFUM, Fellestrådet for Afrika, Leger Uten Grenser, Norges Røde Kors, Redd Barna, Landsforeningen for Hjerte-og Lungesyke samt noen spesielt interesserte.

Blant deltakerne var Kåre Lund fra ADRA som ble drept i Liberia i mars mens han var på oppdrag for ADRA. Det meningsløse drapet har sjokkert oss alle og på Sudan Forums møte 25. mars ble det holdt minnestund over Kåre Lund.

Anders Breidlid har ledet møtene i Sudan Forum, og Marit Hernæs har vært sekretær.

Vi har hatt flere briefinger fra Endre Stiansen om fredsforhandlingene i Kenya der Stiansen har vært utsendt fra UD som ekspert. Anders Breidlid har vært teamleder for et evalueringsteam som har sett på aktivitetene til Strømmestiftelsen, Kirkens Nødhjelp og Norsk Folkehjelp innen utdanning i Sudan. Det er et uttalt mål om å koordinere utdanningsprosjektene i Sudan på en bedre måte enn hittil.

3.4 Ressursgruppen

SFS har deltatt i Utenriksdepartementets ressursgruppe for Sudan. Ressursgruppen har samlet en lang rekke norske organisasjoner og ressurspersoner for Sudan i et rådgivende forum.

3.5 Oljekampanjen

Momentum i denne aksjonen har avtatt og har i praksis stoppet opp. Det har imidlertid vært et møte med deltakelse fra styret i SFS.

3.6 Møter med eksterne organisasjoner og personer

SFS har i løpet av perioden avholdt en rekke møter med organisasjoner og enkeltpersoner med tilknytning til Sudan, herunder;

- Møte med representanter fra National Democratic Alliance
- Møte med representanter fra SPLM
- Samtaler med representanter for den sudanske ambassaden i Oslo
- To møter med Utenrikskomiteen i Stortinget

4. ØKONOMI

SFS økonomiske ressurser er fortsatt basert på medlemskontingenter. I 2002 har SFS dessuten inntektsført administrasjonsandeler fra offentlige prosjektmidler mottatt i 2001 og 2002 med til sammen kr. 26.910,-. Disse postene har gitt en solid støtte til et positivt resultat for 2002.

Styret har i 2002 hatt en sammensetning med 2 medlemmer bosatt i Bergen og et medlem på Sørlandet. Disse medlemmenes reiseutgifter til styremøtene har vært en stor belastning på økonomien. For å bøte på dette har styret gjort et forsøk med styremøte over telefon. Erfaringene med dette forsøket var meget gode og styret vil forsøke med flere slike møter fremfor tradisjonelle møter med alle medlemmer rundt samme bord.

Utover førstegangsvarsel om kontingent har styret i 2002 sendt ut bare en kontingent-påminning. Hver påminning er selvsagt en ekstrautgift i regnskapet. Ettersom en stor del av medlemmene i dag betaler sin kontingent over telegiro eller nettbank ville det vært en god besparelse om slike varsler kunne sendes ut via e-post.

SFS søkte UD om kr. 260 000,- i nye prosjektmidler for 2002. Selv om tildeling av midlene ble lovet tidlig på året kom bevilgningen likevel inn først i september. Denne forsinkelsen resulterte i en kraftig forsinkelse på oppstart av planleggingen av prosjektene og gjennomføringen vil skje i løpet av 2003. Det er derfor ikke søkt om nye prosjektmidler for 2003.

Styrets rapport viser at SFS er inne i en meget aktiv periode med sterkt engasjement både i Norge, men også i Sudan. Selv om SFS' innflytelse er begrenset, er det vårt inntrykk at vi nyter tillit i de forskjellige miljøene som arbeider med Sudan. Det gjelder både norske myndigheter og NGOer og de forskjellige partene i Sudan.

Styret takker medlemmene i SFS for innsats og engasjement gjennom det året som har gått, og ber medlemmene om å komme med innspill under gjennomgang av styrets beretning.

Oslo, 27.mars 2003

Styret i SFS

Anders Breidlid
Leder

Helge Westborg
Sekretær